

B. Kovács István

A rimaszombati református templom évfordulójára

A reformációt követően Rimaszombat polgársága előbb a lutheri, majd a kálvini tanokat fogadta el. A 17. században „Nem lakott itt egyéb nemzet Magyaroknál / Kegyes, istenfélő reformátusságnál“ (az ún. *Perjéssy-krónikából*). Ez az állapot több mint másfélszáz esztendeig tartott. 1769. június 25-én egy kiprovokált összetűzés színhelye volt a város. A Rimaszombatot immár sokadik alkalommal felkereső, jobbára kényszerrel toborzott római katolikus körmenet tagjait kiűzték a városból. Ennek ürügyén „lefejezték“ a református egyházat. A *Helytartótanács* 1771. április 9-én kelt ítéletében közösséleg marasztalta el a helyi reformátusokat. Elkobozták a hajdanán **Keresztelő Szent János** oltalmába ajánlott, de a 16. század derekától általuk használt háromhajós templomot (nem sokkal később el is bontották), bezárták iskoláikat, ingatlan- és ingó vagyonukat elkobozták, prédikátoraikat és tanítóikat elűzték, a reformátusok által alkotott önkormányzatot leváltották, sokakat pedig megvesszőztek, illetve börtönbe csuktak. Ezt követően a rimaszombatiak Jánosiban és Zeherjén kényszerültek látogatni az istentiszteleteket.

*

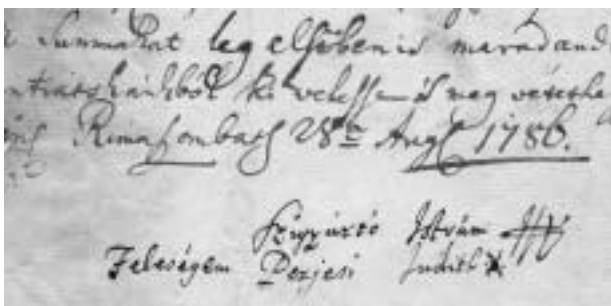
1782. március 12.

A rimaszombati reformátusok a *Tűrelmi Rendelet* alapján kérvényt nyújtanak be a császári udvarhoz.

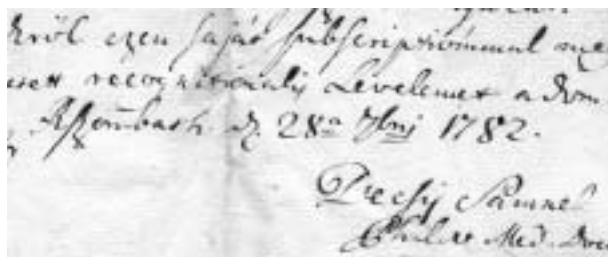
1783. augusztus 10-én **II. József** engedélyezi a reformátusoknak lelkész tartását, templom és iskola építését. Még aznap megtartják az első istentiszteletet **Halitskai Pál** és **Pap István** csúriájában.

Az újjászerveződő egyház első gondnoka **id. Bernáth József**, jegyzője **Soós János** lett. Ők hitelesítették a prédikátor és káplán fizetését igazoló okiratot, amelyet az egyház pecsétjével is elláttak. Lelkésznek az akkor Gombán (Pest m.) szolgáló **Szentkirályi Szabadi Szőke Ferencet** hívták meg.

Az újrászerveződő egyház legnagyobb támasza **Szűgyártó István** volt, aki feleségével, **Perjési Judittal**

Szűgyártó István aláírása

Decsy Sámuel aláírása

összesen nem kevesebb mint 24.000 aranyforinttal támogatja az egyházat, illetve annak intézményeit.

Az egyház ügyeiben, kivált a császári udvarban hathatósan járt közbe a Bécsben élő „gyüker“, a történészként és lapszerkesztőként egyaránt ismert **Detsy Sámuel** is.

Az egyházi előjárók és hozzátartozók a felajánlásokban is élen jártak. **Széplaky József** 200, **ifj. Fejes Mihály** egy éven át havi 17, azaz 204, **Perecz Mihály** 21,5, **id. Szarvas János** 300, **Holitskay Pál** 100, **Bernáth János** 40, **Fejes Mihály** hitvese, **Nagyváthy Mária** 100 aranyforintot adományozott.

A rimaszombati molnár céh református tagjainak felajánlása

Az egyház javára a céhek is adományoztak. A csizmadíák 100, a fazekasok 20, a molnárok 24, a gombkötők 18, a csapók 100, a mészárosok 15, a lakatosok és kovácsok 14 aranyforintot ajánlottak fel.

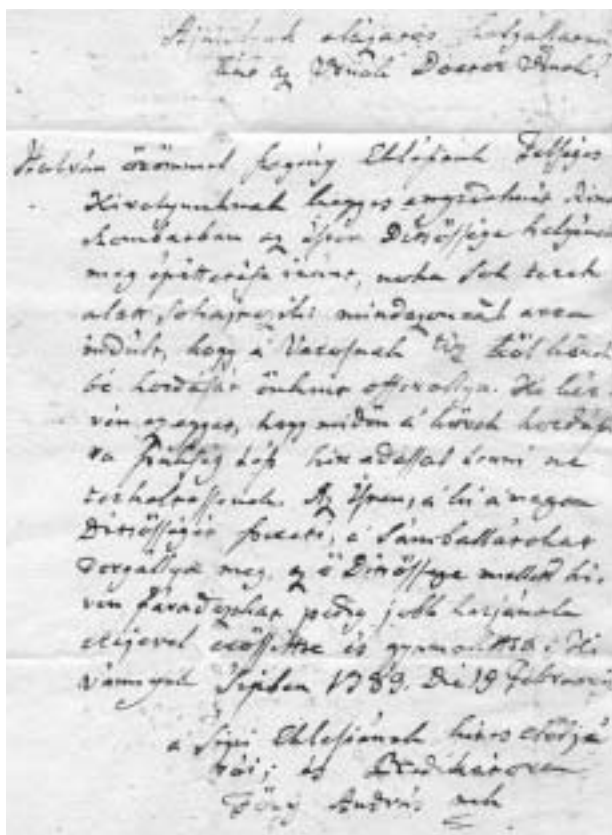
A szomszédos települések és testvérgyülekezetek is segítettek, lehetőségeikhez mérten. Ezt igazolja a felsőporágiak, felediek és perjésiek mellett a zsípiek levele.

1784. április 10.

Leteszik az építendő templom alapkövét.

1786. október 22.

Felszentelik az elkészült templomot. **Nt. Szathmáry Ábrahám** mezőkeresztesi lelkész, a Borsod-Gömöri Egyházmegye esperese **Ézsaiás** prófétától választott alapigét: „Oh te szegény, szélvésztlől hányt, vigasztalás nélkül való! Ímé, ólomporba rakom köveidet, és zafirokra alapítalak. Rubinból csinálom falad párkányzatát, és kapuidat grá-

A zsipi református gyülekezet felajánlása

nátkövekből, és egész határodát drágakövekből“ (LIV. 11.12.)

1787. április 24.

Leteszik a torony alapkövét. Első ízben (1788. szeptember 26.) – az alapozásnál történt mulasztások miatt – a

torony leomlott. Az újbóli építést **László** kőműves mester irányította. Az 1789. májusában elkészült toronyban három harang lakott.

1909

Átépítik a tornyot. Ennek elsődleges oka **Ferenczy István** sírkamrájának a templomhoz való illesztése. A terveket az anyai ágon a Ferenczy-atyafisághoz tartozó, Rimaszombatban több magánházat és középületet is tervező, akkortájt Budapesten élő **ifj. Sándy Gyula** készítette, a kivitelezés munkálatait pedig a város főépítész, **Tóth Béla** irányította.

1917

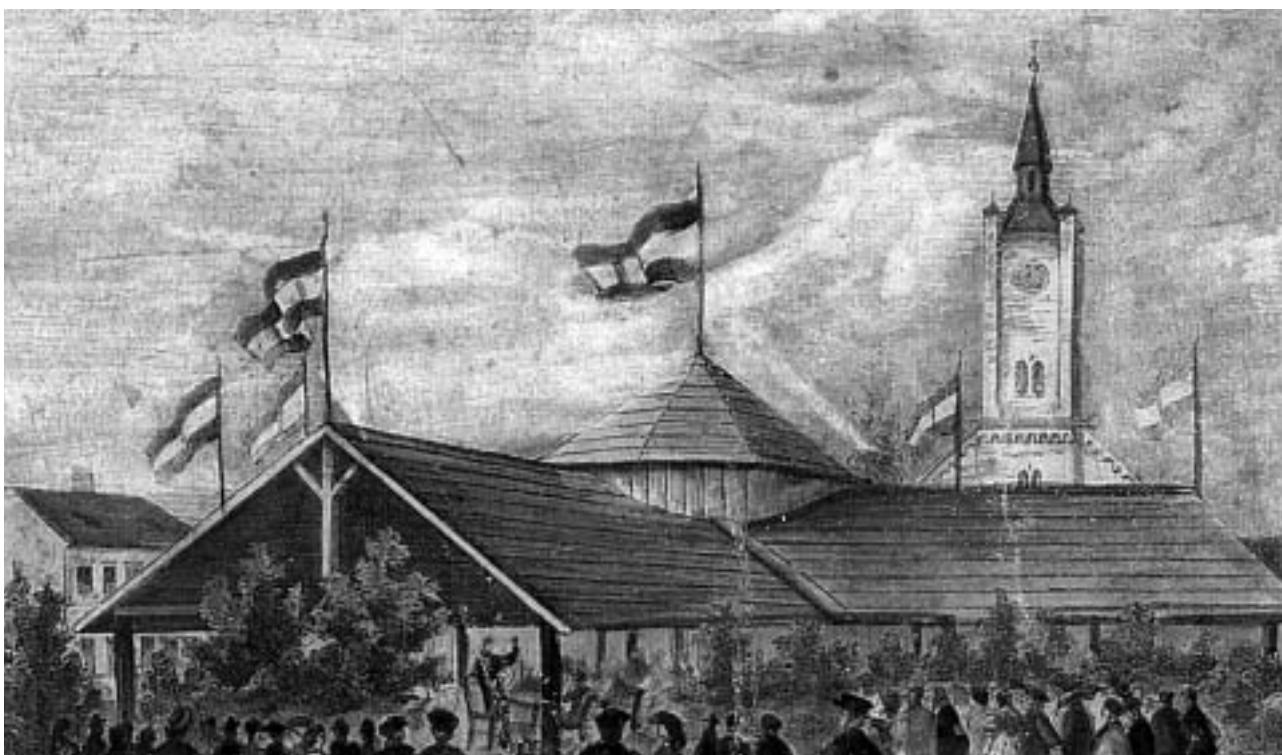
Elhelyezik a gályarabok emléktábláját a templomban.

2000

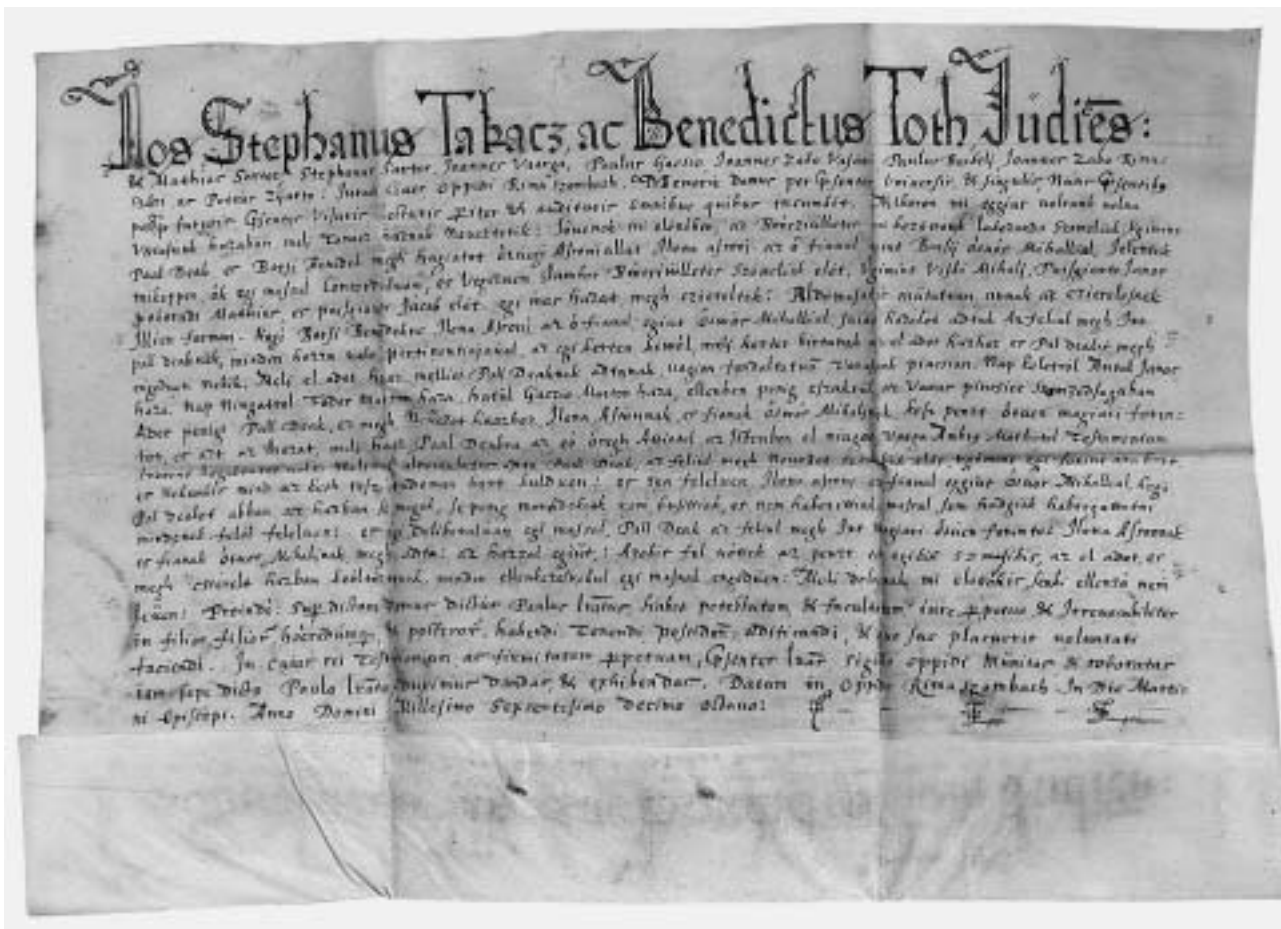
Az államalapítás ezredik évfordulójára **Pécsi L. Dániel** millenniumi emléktáblát adományoz a gyülekezetnek.

Trianont követően templomunkban a Szlovenszkói Tiszáninneri Református Egyházkerületben, majd a Szlovákiai Református Keresztyén Egyházban püspöki szolgálatot is ellátó lelkipásztorok, **pálóczi Czinke István**, **Péter Mihály**, **Varga Imre** (1980-ig), majd **Erdélyi Géza** hirdette, illetve hirdeti az Úr igéjét.

A legutóbbi belső felújítás **Bán Zoltán** gondnok és a napokban 70. életévét ünneplő Ft. Erdélyi Géza lelkipásztor szolgálati ideje alatt történt meg 2006-ban, a templom építése megkezdésének 222. évében.

A református templom tornya 1909 előtt

A rimaszombati önkormányzat oklevele 1618-ból

Az új templomot a korabeli gyakorlatnak megfelelően csak a házak sorában engedték felépíteni. A telek eredetileg özv. **Barsi Benedekné Ilona** asszony és fia, **Barsi Ötvös Mihály** tulajdona volt – amint azt egy 1618-ban kiállított oklevél igazolja. (A dokumentum egyébként a rimaszombati önkormányzat által kiállított legkorábbi ismert okirat!)

Mi Takacz István és Toth Benedek Iudicies (=Bírák): & Mathias Sartor (= Szabó), Stephanus Sartor, Joannes Varga, Paulus Gacsio, Joannes Zabo Vasari, Paulus Barbeli, Joanes Zabo Rimaszetsi, ac Petrus Zijarto: Jurati oppidi Rima Szombath (= Rimaszombat város bírái). [...] Mikoron mi eggiut uoltunk uolna Varasunk Hazaban melj tanacz haznak nevezetük: Jönenek mi előnkben az Becziülletes mi közöttök lakozando Szemeliek Ugimint Paal Deak es Barsi Benedek megh hagiatot özvegi Assoni allat Ilona assonj az ő fiaval egiüt Barsii ötvös Mihállial Jelentek mikeppen ők egi massal Concordaluan es Vegezuen Jambor Betsiülletes Szemeliek előtt. Vgimint Viski Mihalj, Paisgiarto Janos, Pokoradi Mathias ac Paisgiarto Jacob előtt. Egi mas hazat meg cziereltek: Aldomasat is mutatuan annak az czierelesnek Illien forman. Hogi Barsi Benedekne Ilona Assonj az ő fiaval egiut Ötvös Mihállial saiat hazokat adtak Az feliül megh irt pall deaknak minden hozza ualo pertinentiajauval az egi kerten kivöl melj kertet birtanak az el adot hazhoz es pal deak is meg engeduen nekik. Melj el adot haz melliet Pal Deaknak adtanak uagion fondaltatva varasunk piaczián Nap keletről Antal Janos haza Nap

niugatrol Fodor Marton haza hatul Gacsio Marton haza ellenben pedig eszakra az Varas pincziee szomszedsgaban adot penigh Pall Deak ez neuzett haazhoz Ilona Assonnak es fianak ötvös Mihálnak kez penzt ötuen magiari forintot es azt az hazat melj Paal Deakra az ő öreg Attiatol az Istenben el niugot Varga Ambrus Mathetol testamentum szerint legaltatot uolt meljnek aldomasat is adta Paal Deak az feliül megh nevezet Szemeliek előtt ugi mint egi forint ara bort es nekiünk is mind az keth rez tudoman bort külduen: es rea feleluen Ilona assonj az ő fiaval egiüt ötvös Mihállial, hogi Pal Deakot abban a hazban se magok se penig maradekiok nem busitak es nem haborittiak massal sem hadgiak haborgattatni mindenek felöl felelven: es igi deliberaluan egi massal Pal Deak az feliül megh irt magiari ötven forintot Ilona Assonnak es fianak ötvös Mihálnak megh adta: az hazzal egiüt: Azokis fel vöttek az penzt ez egikis s masikis az el adot es megh cserelt hazban keöltöztenek minden ellenkezesnekül egi masnak engedven: Meli dolognak mi előttökis senki ellenző nem leven: [...]